

УДК 637.3

М. Шинкарик, О. Кравець

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ МОДУЛЯ СТИСЛИВОСТІ СИРНОЇ ПИЛЮКИ

В процесах фільтрування і відтиску необхідно враховувати здатність згустку стискатися під дією напору рідини або зовнішнього тиску. Для характеристики даної властивості стисливих осадів використовують дві величини: коефіцієнт стисливості та модуль стисливості.

Коефіцієнт стисливості a представляє собою зміну коефіцієнту пористості згустку при зміні тиску:

$$a = \frac{\Delta e}{\Delta p}, \quad (1)$$

де Δe – зміна коефіцієнту пористості;

Δp – зміна тиску, Па,

i , відповідно модуль стисливості:

$$G = \frac{1+e}{a}. \quad (2)$$

В дослідженнях модуля стисливості сирної пилюки виникає проблема з визначенням коефіцієнта пористості при відсутності зовнішнього тиску, оскільки частина вологи гравітаційно зв'язана і легко відділяється.

Запропонована методика визначення коефіцієнта стисливості полягає в тому, що пористість згустку після прикладання останнього ступеня навантаження ототожнюють з його вологістю, яку визначають в кінці експерименту. В такому випадку, згусток представляє собою спресований шар, що вносить менші похибки в експеримент.

Коефіцієнт пористості після прикладання останнього ступеня навантаження визначали за формулою:

$$e_n = \frac{v_n}{v_{ск}} = \frac{v_n - v_{ск}}{v_{ск}} \quad (2)$$

де

v_n – об'єм згустку після останнього ступеня навантаження, м³;

$v_{ск}$ – об'єм скелету, м³;

v_n – загальний об'єм пор, м³;

Об'єм скелету визначали за формулою:

$$v_{ск} = (1 - W) \frac{v_n \cdot \rho_{зг}}{\rho_{ск}} \quad (4)$$

де W – масова вологість матеріалу;

$\rho_{зг}$ – густина матеріалу, кг/м³;

$\rho_{ск}$ – густина скелету, кг/м³;

Таким чином, коефіцієнт пористості після кожного ступеня навантаження буде становити:

$$e_i = e_n + \frac{v_i - v_n}{v_{ск}} \quad (5)$$

де $i = 1 \dots n$ – кількість ступенів навантаження;

v_i – об'єм згустку після i -го ступеня навантаження.